

Laki Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta 16.12.1994/1276

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Jäsenvaltion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin (93/7/ETY) 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kulttuuriesine, joka on Suomessa ja joka on viety jonkin muun Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti, palautetaan asianomaiseen valtioon siten kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Määritelmä

Kulttuuriesineen laittomalla viemisellä tarkoitetaan tässä laissa esineen viemistä Euroopan talousalueen valtion alueelta vastoin asianomaisen valtion kansallisaarteiden suojelua koskevaa lainsäädäntöä tai kulttuuriesineiden viennistä annettua Euroopan yhteisöjen neuvoston asetusta (ETY) N:o 3911/92.

Esineen laittomalla viemisellä tarkoitetaan myös esineen palauttamatta jättämistä vastoin sen Euroopan talousalueen valtion lakia, josta esine on luvallisesti viety näyttelyä, tutkimista, kunnostamista tai muuta vastaavaa tilapäistä tai määräaikaista tarkoitusta varten, sekä luvalliselle viemiselle asetetun muun ehdon rikkomista.

3 §

Keskusviranomainen

Tässä laissa säädetyistä tehtävistä huolehtivana keskusviranomaisena toimii oikeusministeriö. Keskusviranomaisena oikeusministeriön tehtävänä on yhteistyössä Suomessa toimivaltaisten viranomaisen kanssa:

- 1) pitää yhteyttä Euroopan talousalueen valtioiden keskusviranomaisiin ja toimivaltaisiin viranomaisiin sekä edistää yhteistyötä Suomen ja asianomaisten valtioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä;
- 2) etsiä Suomessa olevat laittomasti viedyt kulttuuriesineet sekä ilmoittaa palauttamista vaatineille valtioille esineiden löytymisestä;
- 3) järjestää tarvittaessa esineen palauttamista vaatineelle valtiolle mahdollisuus tarkastaa esine kahden kuukauden kuluessa 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä;
- 4) toimia välittäjänä esineen omistajan tai haltijan ja palauttamista vaatineen valtion välisissä neuvotteluissa palauttamista koskevan sovinnon aikaansaamiseksi;
- 5) ryhtyä toimenpiteisiin laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden suojelemiseksi sekä palauttamisen turvaamiseksi;
- 6) huolehtia esineen palauttamista vaatineen valtion pyynnöstä oikeudenkäyntien vireillepanosta sekä muusta oikeusavusta;
- 7) lähettää Suomesta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat pyynnöt Euroopan talousalueen valtioiden viranomaisille;
- 8) ilmoittaa Suomesta laittomasti viedyn esineen sijaintivaltion keskusviranomaiselle esineen palauttamista koskevan hakemuksen vireillepanosta tässä valtiossa; sekä
- 9) ryhtyä muihin tarpeellisiin tämän lain ja 1 §:ssä tarkoitetun direktiivin soveltamisalaan kuuluviin toimenpiteisiin.

4 §

Palauttamista koskeva hakemus

Suomessa oleva muun Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti viety kulttuuriesine on asianomaisen valtion hakemuksesta määrättävä palautettavaksi.

Hakemus tehdään sille käräjäoikeudelle, jonka tuomiopiirissä esine on tai jonka tuomiopiirissä esineen omistajalla tai haltijalla on asuinpaikka tai kotipaikka taikka missä hän oleskelee.

Hakemukseen on liitettävä asiakirja, jossa kuvataan palautettavaksi vaadittu esine ja todetaan, että kysymyksessä on 1 §:ssä tarkoitettu kulttuuriesine. Hakemukseen on lisäksi liitettävä hakemuksen tehneen valtion toimivaltaisen viranomaisen kirjallinen vahvistus siitä, että esine on laittomasti viety asianomaisen valtion alueelta.

5 §

Turvaamistoimet

Kulttuuriesineen palauttamisen turvaamiseksi 4 §:ssä tarkoitettu käräjäoikeus voi määrätä esineen takavarikkoon tai ryhtyä muihin turvaamist toimiin siten kuin oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetään.

Turvaamistointa koskevan hakemuksen voi tehdä oikeusministeriö taikka se valtio, josta esine on viety laittomasti. Turvaamistoimi raukeaa, jos 4 §:ssä tarkoitettua hakemusta ei ole tehty kahden kuukauden kuluessa turvaamistoinen määräämistä koskevan päätöksen antamisesta.

6 §

Määräajat

Edellä 4 §:ssä säädetty hakemus on tehtävä vuoden kuluessa siitä, kun valtio, jonka alueelta esine on laittomasti viety, on saanut tietoonsa esineen sijaintipaikan ja omistajan tai haltijan henkilöllisyyden. Hakemus on tehtävä kuitenkin viimeistään 30 vuoden kuluessa esineen laittomasta viemisestä.

Jos kysymyksessä on 1 §:ssä mainitun direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu julkiseen kokoelmaan kuuluva esine tai kirkollinen esine, joka on esineen palauttamista vaatineessa valtiossa erityisen suojelun alainen, on hakemus tehtävä 1 momentissa tarkoitettussa vuoden määräajassa ja viimeistään 75 vuoden kuluessa laittomasta viemisestä.

7 §

Oikeus korvaukseen

Jos esine määrätään palautettavaksi, on sillä, joka esineen laittoman viemisen jälkeen on saanut omistusoikeuden, panttioikeuden tai muun oikeuden esineeseen, oikeus saada esineen palauttamista vaatineelta valtiolta kohtuullinen korvaus palauttamisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta.

Käräjäoikeuden, jossa palauttamista koskeva asia on vireillä, tulee määrätä korvaus, jos 1 momentissa mainitun oikeuden haltija ei tiennyt eikä hänen voida katsoa pitäneenkään tietää esineen laittomasta viemisestä ja jos hän voi näyttää toteen, että hän on oikeuden hankkiessaan noudattanut asianmukaista huolellisuutta. Korvaus tulee maksaa ennen esineen palauttamista.

Korvauksen määrää harkittaessa otetaan huomioon palauttamisen vaikutus esineen omistusoikeuteen taikka muuhun siihen kohdistuvaan oikeuteen, esineen hankintahinta, esineen arvossa hankinnan jälkeen tapahtuneet muutokset, hankinnasta ja säilyttämisestä aiheutuneet kulut, esineen erityinen tunnearvo sen omistajalle sekä muut vastaavat seikat.

Sillä, joka on perintönä taikka muutoin vastikkeetta saanut omistusoikeuden tai muun oikeuden palautettavaksi määrättävään esineeseen, ei ole parempaa oikeutta korvaukseen kuin sillä, jolta esine on vastikkeetta saatu.

8 §

Kustannukset

Suomen valtio ei peri kulttuuriesineen palauttamista vaatineelta valtiolta korvausta niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat keskusviranomaisen ja toimivaltaisten viranomaisten tämän lain nojalla suorittamista toimenpiteistä.

Kulttuuriesineen palauttamista vaatinut valtio vastaa Suomessa vireillepannusta oikeudenkäynnistä ja muusta erillisestä menettelystä aiheutuvista kustannuksista siten kuin siitä erikseen säädetään. Palauttamista vaatinut valtio vastaa myös niistä kustannuksista, jotka Suomessa aiheutuvat esineen säilyttämisestä, suojaamisesta ja palauttamisesta.

9 §

Omistusoikeuden saamiseen sovellettava laki

Kun kulttuuriesine on tämän lain ja 1 §:ssä mainitun direktiivin mukaisesti palautettu Suomesta toiseen Euroopan talousalueen valtioon, on omistusoikeuden saamiseen laittoman viemisen ja esineen palauttamisen välisenä aikana sovellettava sen valtion lakia, johon esine on palautettu.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Lakia sovelletaan Suomessa olevaan kulttuuriesineeseen, joka on viety laittomasti toisen Euroopan talousalueen valtion alueelta lain voimaantulon jälkeen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 279/94, SiVM 20/94, ETA:n sekakomitean päätös 21.3.1994 N:o 7/94, ETA-sopimuksen liite II: neuvoston direktiivi N:o 93/7/ETY